

Nr 95.

Av herr **Vennerström**, om *ändrad lydelse av § 19 riksdagsordningen.*

Vid 1920 års riksdag motionerades om en sådan ändring i § 19 riksdagsordningen, att det s. k. bostadsbandet för val till andra kammaren fölle bort. Konstitutionsutskottet, som hade motionen till behandling, tillstyrkte densamma. I detta utlåtande anförde utskottet om frågans principiella del, att bostadsbandet otvivelaktigt är att anse som en ålderdomlig kvarleva från den tid, då varje riksdagsman ansågs representera icke hela folket utan sin valkrets speciella intressen. Då numera uppfattningen, att riksdagsmännen representera hela folket och i sina handlingar främst ha att tillvarataga hela rikets intressen allmänt vunnit insteg, syntes bostadsbandet enligt utskottets förmenande, såsom ett uttryck för en helt annan principiell uppfattning om riksdagsmannakallets innebörd än nutidens, icke längre böra bibehållas. Vidare underströk utskottet den praktiska synpunkten att blott genom bostadsbandets avskaffande valmännen erhålla rätt att fritt utse sina representanter bland de medborgare, som de anse bäst skickade för riksdagsmannauppsdraget. Slutligen avvisade utskottet med hänvisning till valen till första kammaren, där bostadsbandet icke gäller, den farhågan, att yrkespolitiken genom en sådan anordning skulle vinna för starkt insteg. Trots konstitutionsutskottets tillstyrkande avlogs motionen av riksdagen.

Då samma yrkande om bostadsbandets upphävande framställdes vid 1921 års riksdag, anfördes såsom ett nytt särdeles vägande skäl emot motionen, att riksdagen genom beslut om införandet av större valkretsar, i allmänhet sammanfallande med länen, hade undanröjt varje förefintligt behov av denna reform. Givetvis kan det sägas, att behovet icke blir fullt så stort, sedan valkretsreformen antogs utav riksdagen. Men det före-
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 4 saml. 26 häft. (Nr 95—99.)

ligger i alla händelser. Den omständigheten, att valkretsarna gjorts större, hindrar ju icke att ett parti, så länge bostadsbandet finnes, kan berövas möjligheten att välja en representant, som det anser särskilt kvalificerad att på ett utmärkt sätt företräda dess intressen. Det kan naturligtvis allt fortfarande inträffa, att en riksdagsman, som förvärvat det största förtroende inom sin valkrets, flyttar över till ett helt annat län, där det visar sig omöjligt att återbörda honom till riksdagen.

Vid studiet av debatten i andra kammaren finner man, att en del representanter för landsbygden uttala de allra största farhågor för att landsbygdsintressena skulle trängas åt sidan, för den händelse bostadsbandet skulle upphävas. En representant uttalade en förmodan, att kanske en tredjedel av andra kammarens ledamöter skulle komma att hämtas från huvudstaden. En annan såg i förslaget ett underkännande av, att landsbygdsfolket har så att säga i grundlagen fått fastslaget, att det ur sin egen mitt skall skicka representanter till andra kammaren. Sådana yttranden äro i synnerligen hög grad överdrivna. Det är att måla hin på väggen. Vid första kammar-valen, där bostadsband ej finnes, ha valcorporationerna visat stor benägenhet att taga hänsyn till lokala intressen. Så kommer alldeles säkert även att ske vid valen till andra kammaren, om bostadsbandet försvinner. Blott i undantagsfall, då någon person kan anses vara i alldeles särskild grad förtjänt att återväljas till riksdagens andra kammare, komma valmännen att söka honom utanför sin egen hembygd. Man kan från de gångna valen följa en bestämd tendens, att varje parti tar vid kandidatnomineringen den största möjliga hänsyn till den jordbrukande befolkningen. Man skulle i många fall nästan kunna tala om ett frieri till jordbrukarna och lokalintressena.

Man har från vissa håll länge talat om, att riksdagens nivå är låg och befinner sig i ständigt sjunkande. Huruvida detta tal överensstämmer med verkliga förhållandet eller ej må i detta sammanhang lämnas åt sidan. Alldeles visst är, att ett avskaffande av bostadsbandet är ett steg i rätt riktning och överensstämmer med deras syfte, som vilja så långt möjligt är höja den parlamentariska nivån. En reform, som bereder alla partier tillfälle att välja de bästa representanterna, oavsett om de bo på den ena eller den andra sidan om gränsen mellan tvenne valkretsar, ligger i linje med strävandet att höja riksdagens nivå. Den löser självfallet icke problemet, men den lämnar ett bidrag, som icke bör föraktas.

Jag hemställer,

att riksdagen måtte såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse av § 19 riksdagsordningen:

»Till ledamöter i andra kammaren kunna endast utses män och kvinnor, som äga valrätt inom riket».

Stockholm den 21 januari 1922.

Ivar Vennerström.

